

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 11 Μαΐου 2024
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1ο απόσπασμα:

Διττής δὴ τῆς ἀρετῆς οὐσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξήσιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται. {...} Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

2ο απόσπασμα:

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἔν και τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ ταῦτὸν πᾶσιν. {...} Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

3ο απόσπασμα:

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῶ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἐν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκειν καὶ αἰρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Με βάση τα κείμενα αναφοράς να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες με ένα Σ ή Λ ,αντίστοιχα. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας γράφοντας τη χαρακτηριστική φράση του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

- α) Η ηθική αρετή έχει ετυμολογική συγγένεια με τη λέξη έθος.
- β) Ο ειδικός επιλέγει την αντικειμενική μεσότητα.
- γ) Η αρετή είναι αποτέλεσμα συνειδητής επιλογής.

(Μονάδες 6)

A1.β. «Έξ ου̐»: Σε ποιον όρο αναφέρεται η αναφορική αντωνυμία «ου̐»;

(Μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Ποια κριτήρια χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης για να προσδιορίσει τα είδη της μεσότητας και ποιο είδος έχει άμεση σχέση με την ηθική αρετή; Να στηρίξετε την απάντησή σας στο κείμενο.

Μονάδες 10**B2.**

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Αρεοπαγитικός, 74-75

Στον πολιτικό του αυτό λόγο ο Ισοκράτης προσπαθεί να πείσει τους συμπολίτες του να επαναφέρουν το πολίτευμα της πόλης στη μορφή που αυτό είχε κατά τα χρόνια του Σόλωνα και του Κλεισθένη (επιστρέφοντας στον Άρειο Πάγο αρμοδιότητες που του είχαν αφαιρεθεί).

Και αυτόν τον λόγο τον έχω πει όχι τώρα για πρώτη φορά, αλλά πολλές φορές ήδη και σε πολλούς. Διότι γνωρίζω ότι σε άλλους τόπους αναπτύσσονται ιδιαίτερα στον καθένα (τόπο) είδη καρπών και δένδρων και ζώων που διαφέρουν πολύ από αυτά που υπάρχουν αλλού, η δική μας όμως χώρα (γνωρίζω ότι) μπορεί να γεννά και να ανατρέφει άνδρες

ικανότατους όχι μόνο ως προς τα τεχνικά επαγγέλματα και στις πράξεις και στους λόγους, αλλά και πολύ ξεχωριστούς στην ανδρεία και στην αρετή. Είναι δίκαιο να το συμπεράνει κανείς αυτό από τους παλιούς αγώνες τους οποίους διεξήγαγαν προς τις Αμαζόνες και τους Θράκες και προς όλους τους Πελοποννήσιους και από τους κινδύνους που αντιμετώπισαν εναντίον των Περσών, στους οποίους και μόνοι τους και μαζί με τους Πελοποννήσιους και σε μάχες στην ξηρά και σε ναυμαχίες, αφού νίκησαν τους βαρβάρους, κρίθηκαν άξιοι του πρώτου βραβείου ανδρείας: από αυτά τίποτα δεν θα κατόρθωναν, αν δεν υπερείχαν πολύ ως προς τη φύση τους.

Στο παραπάνω απόσπασμα από τον «Αρεοπαγίτικό» του, ο Ισοκράτης κάνει λόγο για τις αρετές των Αθηναίων. Συμφωνεί ή όχι με τη θέση του Αριστοτέλη στο διδαγμένο κείμενο «οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται»;

Μονάδες 10

B3. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με ετυμολογικά σύνθετες λέξεις με τον τύπο «*παρεκκλίνον*»:

1. Η απόφαση του συμβουλίου βγήκε εύκολα, καθώς υπήρξε απόψεων.
2. Σύμφωνα με τις οδηγίες του γιατρού, το φάρμακο λαμβάνεται πριν από τη βραδινή.....
3. Η οριστική είναι ηπου δηλώνει το πραγματικό.
4. Μετά από το θερμό χειροκρότημα του κοινού, οι ηθοποιοί ευχαρίστησαν με μια βαθιά.....
5. Το σχέδιο αυτό έχει πολύ μεγάλη..... από το πρωτότυπο.

Μονάδες 10

B4. Για καθεμία από τις προτάσεις της στήλης Α να καταγράψετε στο απαντητικό

φύλλο σας το γράμμα της στήλης Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ο Αριστοτέλης έφτασε στην Αθήνα για να σπουδάσει στην Ακαδημία	α. το 367 π.Χ. β. το 366 π.Χ. γ. το 365 π.Χ.
2. Όταν ο Αριστοτέλης επέστρεψε από την Μακεδονία στην Αθήνα, την Ακαδημία διηύθυνε	α. ο Ξενοκράτης β. ο Σπεύσιππος γ. ο Εύδοξος από την Κνίδο
3. Οι 158 Πολιτείες συγκεντρώθηκαν από τον Αριστοτέλη	α. πριν τη δεύτερη διαμονή του στην Αθήνα β. κατά τη δεύτερη διαμονή του στην Αθήνα γ. μετά τη συγγραφή των «Ηθικών Νικομαχείων»
4. Η θέση «ψυχή οικητήριον δαίμονος» ανήκει στον	α. Ηρακλείδη β. Ηράκλειτο γ. Δημόκριτο
5. Η ευδαιμονία κατά τον Αριστοτέλη είναι	α. κατάσταση της ψυχής β. ενέργεια της ψυχής γ. συναίσθημα

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Λυσίου, κατά Αγόρατου ένδειξεως, 13-16, Φιλολογική Μυριόβιβλος 8Α, Βιβλιοπωλείον Φιλολογικόν)

Ο κατήγορος υποστηρίζει σε λόγο που εκφωνεί στην Ηλιαία ότι ο Αγόρατος, εξυπηρετώντας τα σχέδια των Τριάκοντα, προκάλεσε τη θανάτωση του εξαδέλφου του, του Διονυσόδωρου, και άλλων δημοκρατικών στρατηγών. Στη διήγησιν ο ρήτορας αναφέρθηκε στον αποκλεισμό του Πειραιά από τους Λακεδαιμόνιους και τις μηχανορραφίες των ολιγαρχικών κύκλων της Αθήνας για την ανατροπή του πολιτεύματος.

[13] Θηραμένης δὲ ὕστερον ἀφικνεῖται ἐκ Λακεδαίμονος, προσιόντες δ' αὐτῶ τῶν τε στρατηγῶν τινες καὶ τῶν ταξιάρχων, ὧν ἦν Στρομβιχίδης καὶ Διονυσόδωρος, καὶ

ἄλλοι τινὲς τῶν πολιτῶν εὐνοοῦντες ὑμῖν, ὥς γ' ἐδήλωσαν ὕστερον, ἠγανάκτουν σφόδρα. Ἦλθε γὰρ φέρων εἰρήνην τοιαύτην, ἣν ἡμεῖς ἔργῳ μαθόντες ἔγνωμεν· πολλοὺς γὰρ τῶν πολιτῶν καὶ ἀγαθοὺς ἀπωλέσαμεν, καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν τριάκοντα ἐξηλάθημεν. [14] ἐνῆν γὰρ ἀντὶ μὲν τοῦ ἐπὶ δέκα στάδια τῶν μακρῶν τειχῶν διελεῖν ὅλα τὰ μακρὰ τείχη διασκάσαι, ἀντὶ δὲ τοῦ ἄλλο τι ἀγαθὸν τῇ πόλει εὐρέσθαι τάς τε ναῦς παραδοῦναι [τοῖς Λακεδαιμονίοις] καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τείχος περιελεῖν. [15] ὀρῶντες δὲ οὗτοι οἱ ἄνδρες ὀνόματι μὲν εἰρήνην λεγομένην, τῷ δ' ἔργῳ τὴν δημοκρατίαν καταλυομένην, οὐκ ἔφασαν ἐπιτρέψαι τὰ ταῦτα γενέσθαι, οὐκ ἐλεοῦντες, ὧς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ τείχη, εἰ πεσεῖται, οὐδὲ κηδόμενοι τῶν νεῶν, εἰ Λακεδαιμονίοις παραδοθήσονται (οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς τούτων πλέον ἢ ὑμῶν ἐκάστῳ προσῆκεν), [16] ἀλλ' αἰσθόμενοι ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τὸ ὑμέτερον πλῆθος καταλυθησόμενον, οὐδ', ὥς φασί τινες, οὐκ ἐπιθυμοῦντες εἰρήνην γίνεσθαι, ἀλλὰ βουλόμενοι βελτίω ταύτης εἰρήνην τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ποιήσασθαι. ἐνόμιζον δὲ δυνήσεσθαι, καὶ ἔπραξαν ἂν ταῦτα, εἰ μὴ ὑπ' Ἀγοράτου τουτουὶ ἀπώλοντο.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος:
“Θηραμένης δὲ ὕστερον ἀφικνεῖται... τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τείχος περιελεῖν.”

Μονάδες 20

Γ2. Για ποιους λόγους κάποιοι διακεκριμένοι δημοκρατικοί πολιτικοί της Αθήνας αντέδρασαν στη συνθήκη ειρήνης που τους ἔφερε επιστρέφοντας ἀπὸ τη Σπάρτη ο Θηραμένης;

Μονάδες 10

Γ3. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

ἀφικνεῖται: το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή

τινες: τον ίδιο τύπο στο ουδέτερο

ἐδήλωσεν: το γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

τειχῶν: τη δοτική του πληθυντικού

περιελείν: το γ' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής στον ίδιο χρόνο στην άλλη φωνή

ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι: την κλητική του ενικού

πλέον: την ονομαστική πληθυντικού στο θηλυκό του συγκριτικού βαθμού του επιθέτου

καταλυθησόμενον: τον ίδιο τύπο στον αόριστο

ἐνόμιζον: το α' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή

Μονάδες 10

Γ4α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο κείμενο με έντονα γράμματα: **τῶν πολιτῶν, ὑπὸ τῶν τριάκοντα, τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ, γενέσθαι.**

(Μονάδες 4)

Γ4β. “Ἦλθε γὰρ φέρων εἰρήνην τοιαύτην, ἣν ἡμεῖς ἔργῳ μαθόντες ἔγνωμεν.” Να μεταφέρετε το απόσπασμα στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση από τη φράση “**Ὁ κατήγορος ἔφη**”

(Μονάδες 2)

Γ4γ. “ὧν ἦν Στρομβιχίδης καὶ Διονυσόδωρος”: να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση της πρότασης (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά και συντακτικός ρόλος)

(Μονάδες 4)

Μονάδες 10